

Soạn Bài học đường đời đầu tiên sách Cánh Diều

Chủ đề: [Soạn văn 6 Cánh Diều](#)

Hướng dẫn soạn văn 6 bài Bài học đường đời đầu tiên sách giáo khoa Ngữ Văn 6 tập 2 trong bộ Cánh Diều. Trả lời chi tiết các câu hỏi trang 4 - 10 giúp các em hiểu rõ nội dung bài đọc, nắm vững kiến thức khi lên lớp.

1. Chuẩn bị - Soạn Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

(SGK trang 4 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều)

- Xem lại phần *Kiến thức ngữ văn* để vận dụng vào đọc hiểu văn bản này
- Khi đọc truyện đồng thoại các em cần chú ý:
  - + Truyện kể về sự việc gì? Đó là những sự việc chính?
  - + Nhân vật trong truyện là những loài vật nào? Ai là nhân vật chính?
  - + Hình dạng, tính nết của các con vật được thể hiện trong truyện vừa giống loài vật ấy, vừa giống con người ở chỗ nào?
  - + Truyện muốn nhắn gửi đến người đọc bài học gì? Bài học ấy có ý nghĩa với em không? Vì sao?
- Tìm hiểu thêm về tác giả Tô Hoài và tác phẩm "Dế Mèn phiêu lưu kí"
- Em đã từng chơi với một chú dế bao giờ chưa? Em biết những gì về loài động vật này?

Gợi ý trả lời:

- Truyện kể về bài học đường đời đầu tiên của Dế Mèn. Các sự việc chính được kể là:
  - + Ngoại hình cường tráng của Dế Mèn
  - + Sự khinh bỉ của Dế Mèn đối với Dế Choắt
  - + Cái chết của Dế Choắt
  - + Bài học đường đời đầu tiên
- Nhân vật chính trong truyện là Dế Mèn. Trong chuyện còn có các nhân vật khác là Dế Choắt và chị Cốc.
- Giống nhau giữa các con vật trong truyện và con người là ở:

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

+ Hình dáng miêu tả giống con người:

- Dế Mèn: thanh niên cường tráng, đi bách bộ, đầu, to ra thành từng tảng, đứng pai vệ, mỗi bước đi làm điệu dún dẩy, kiêu cách con nhà ra võ
- Dế Choắt: gầy gò, dài lêu nghêu như một gã nghiện thuốc phiện, lưng, mạng sườn, mặt mũi ngẩn ngơ

+ Tính cách: bướng, hung hăng, hống hách, trịnh thượng, yếu ớt

- Ý nghĩa câu truyện muốn gửi gắm: ở đời không nên hung hăng, bậy bạ, nghịch ranh, ích kỷ để mang tai họa đến cho người khác và cho cả chính mình. Bài học ấy rất có ý nghĩa với chúng ta.

- Thông tin về tác giả Tô Hoài và tác phẩm *Dế Mèn phiêu lưu kí*

- Tô Hoài tên khai sinh là Nguyễn Sen, sinh năm 1920 - mất năm 2014, quê nội ở huyện Thanh Oai, tỉnh Hà Tây (nay thuộc Hà Nội), lớn lên ở quê ngoại - làng Nghĩa Đô, phủ Hoài Đức, tỉnh Hà Đông, nay thuộc quận Cầu Giấy, Hà Nội.
- Ông tham gia viết văn từ trước Cách mạng tháng Tám 1945 và có khối lượng tác phẩm rất phong phú, đa dạng, gồm nhiều thể loại.
- Năm 1996, ông được tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật.
- ***Dế Mèn phiêu lưu kí*** được in lần đầu năm 1941, là tác phẩm đặc sắc và nổi tiếng nhất của Tô Hoài viết về loài vật, dành cho lứa tuổi thiếu nhi, gồm 10 chương kể về những cuộc phiêu lưu của Dế Mèn qua thế giới những loài vật nhỏ bé.
- Nội dung chính của tác phẩm ***Dế mèn phiêu lưu kí***: Vốn quen sống độc lập từ thuở bé, khi trưởng thành, chán cảnh sống quẩn quanh bên bờ ruộng, Dế Mèn lên đường phiêu lưu để mở rộng hiểu biết và tìm ý nghĩa cho cuộc sống của mình. Dế Mèn đã đi qua nhiều nơi, gặp gỡ nhiều loài, thấy nhiều cảnh sống và cũng nhiều phen gặp gian nan, nguy hiểm, nhưng Dế Mèn không nản chí, lùi bước. Dế Mèn là một hình ảnh đẹp của tuổi trẻ, ham hiểu biết, trọng lẽ phải, khao khát lí tưởng và quyết tâm hành động cho những mục đích cao đẹp.

- Dế mèn sống dưới những đồng cỏ xanh, bụi rậm, đóng đồ nát hay trong các hang sâu dưới lòng đất.

2. Đọc hiểu - Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

*Câu hỏi giữa bài

Câu 1 trang 5 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Hãy chú ý các chi tiết miêu tả Dế Mèn?

Gợi ý:

- Ngoại hình:

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

- Càng: mẫm bóng
- Vuốt: cứng, nhọn hoắt
- Cánh: áo dài chấm đuôi
- Đầu: to, nổi từng tảng
- Răng: đen nhánh, nhai ngoàm ngoàm
- Râu: dài, cong vút

- Hành động:

- Đi đứng oai vệ, làm điệu, nhún chân, rung đùi
- Quát mấy chị cào cào, đá gheo anh gong vó
- Co căng, đập phanh phách vào các ngọn cỏ, đáng điệu tỏ vẻ con nhà võ.
- Nhai ngoàm ngoàm, trịnh trọng vuốt râu

Câu 2 trang 6 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Qua lời kể của Dế Mèn, em hãy hình dung như thế nào về Dế Choắt?

Gợi ý:

- Trạc tuổi Dế Mèn

- Người gầy gò, dài lêu nghêu.

- Cánh ngắn cùn, càng bè bè, râu cụt một mẫu.

- Mặt lúc nào cũng ngơ ngơ

=> Qua lời miêu tả của Dế Mèn có thể hình dung Dế Choắt là người yếu đuối, trái ngược hoàn toàn với Dế Mèn.

Câu 3 trang 7 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Hình ảnh Dế Mèn và Dế Choắt mà em hình dung ở phần 3 có điểm tương đồng nào với Dế Mèn và Dế Choắt trong bức tranh bên dưới?

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

Gợi ý:

Hình ảnh Dế Mèn và Dế Choắt trong tưởng tượng của em và bức ảnh trên có sự tương đồng về ngoại hình, về sự hống hách của Dế Mèn, sự yếu đuối của Dế Choắt và cả việc Dế Mèn bắt nạt Dế Choắt.

Câu 4 trang 8 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Dế Mèn đã "nghịch ranh" như thế nào?

Gợi ý: Dế Mèn đã nghịch ranh đi trêu đùa chị Cốc.

Câu 5 trang 9 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Tại họa mà Dế Mèn kể ở đây là gì? Xảy ra với ai?

Gợi ý: Do bày trò trêu chị Cốc nên đã gây ra cái chết thương tâm cho Dế Choắt.

Câu 6 trang 9 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

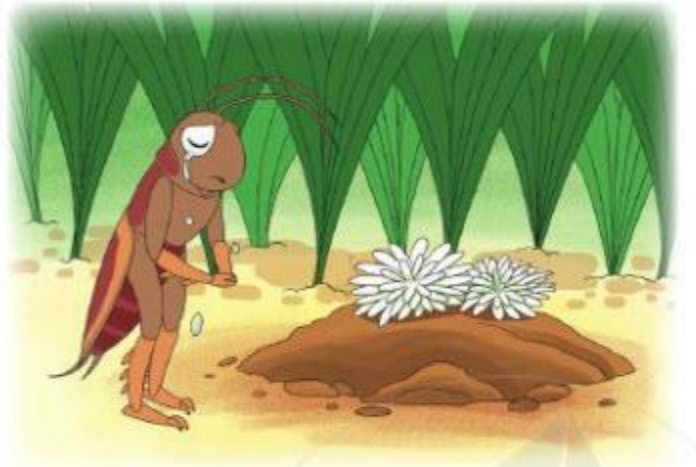
Em hãy tưởng tượng nét mặt Dế Mèn lúc này

Gợi ý: Nét mặt Dế Mèn lúc này đầy ăn năn, dằn vặt. Hai hàng nước mắt lặng lẽ chảy dài, Dế Mèn lặng lẽ cúi gầm mặt tạ tội với Choắt

Câu 7 trang 10 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều

Tranh minh họa nhân vật nào và về sự việc gì trong truyện?

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

Gợi ý: Tranh minh họa nhân vật Đế Mèn đang đứng ăn năn hối hận trước mộ Đế Choắt về sự việc chỉ vì hành động ngu xuẩn trêu chọc chị Cốc của mình mà Đế Choắt chết thảm

***Câu hỏi cuối bài**

(SGK trang 10 Ngữ Văn 6 tập 2 Cánh Diều)

Câu 1. Câu chuyện trên được kể bằng lời của nhân vật nào? Hãy chỉ ra các nhân vật tham gia vào câu chuyện.

Gợi ý:

- Câu chuyện được kể bằng lời kể của nhân vật: Đế Mèn
- Các nhân vật tham gia vào câu chuyện gồm có: Đế Mèn, Đế Choắt, chị Cốc

Câu 2. Đế Mèn đã ân hận về việc gì? Hãy tóm tắt sự việc đó trong khoảng 3 dòng.

Gợi ý:

- Đế Mèn ân hận vì mình trêu đùa chị Cốc mà gây nên cái chết thảm của Đế Choắt.
- Tóm tắt: Đế Mèn là chàng đế thanh niên cường tráng của tuổi trẻ nhưng tính tình kiêu căng, tự phụ. Đế Mèn vì thiếu suy nghĩ, lại thêm tính xốc nổi đã bày trò nghịch dại trêu chọc chị Cốc nên đã gây ra cái chết thảm thương của Đế Choắt. Đế Mèn sau khi chôn cất Đế Choắt vô cùng ân hận và suy nghĩ về bài học đường đời cho mình.

Câu 3. Đế Mèn đã có sự thay đổi về thái độ và tâm trạng như thế nào sau sự việc trêu chọc chị Cốc dẫn đến cái chết của Đế Choắt? Vì sao có sự thay đổi ấy?

Gợi ý:

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

- Sự thay đổi về thái độ tâm trạng của Dế Mèn sau khi trên chị Cốc dẫn đến cái chết của Dế Choắt:

- Sau khi trêu chị Cốc, Dế Mèn lên giường nằm khểnh bắt chân chữ ngũ và thấy hành động vừa rồi của mình thật thú vị
- Thái độ, tâm trạng Dế Mèn thay đổi sau đó: sợ hãi, hoảng hốt, ân hận và nhận ra hành động vừa rồi thật ngu si

- Sự thay đổi về thái độ và tâm trạng của Dế Mèn là do Dế Mèn khi nhận thấy hành động ấy dẫn đến cái chết của Dế Choắt

Câu 4. Từ các chi tiết “tự hoạ” về bản thân và lời lẽ, cách xưng hô, điệu bộ, giọng điệu, thái độ của Dế Mèn đối với Dế Choắt, chị Cốc, em có nhận xét gì về tính cách của nhân vật này?

Gợi ý:

+ Dế Mèn là một chú dế tự tin, yêu đời và luôn tự hào về bản thân mình, luôn hãnh diện với bà con hàng xóm về ngoại hình và sức mạnh của mình.

+ Dế Mèn tự cao, tự đắc, kiêu căng và ngông cuồng, coi thường người khác.

Câu 5. Ở cuối đoạn trích, sau khi chôn cất Dế Choắt, Dế Mèn đã “đứng lặng giờ lâu” và “nghĩ về bài học đường đời đầu tiên”. Theo em, đó là bài học gì?

Gợi ý:

Theo em, đó là bài học “Ở đời mà có thói hung hăng bậy bạ, có óc mà không biết nghĩ, sớm muộn rồi cũng mang vạ vào mình.” Phải biết khiêm nhường, luôn quan tâm giúp đỡ những người xung quanh, khi mắc lỗi sai phải biết hối cải và sửa chữa những lỗi lầm đó.

Câu 6. Nhà văn Tô Hoài từng chia sẻ: “Nhân vật trong truyện đồng thoại được nhân cách hoá trên cơ sở đảm bảo không thoát li sinh hoạt có thật của loài vật.”. Dựa vào những điều em biết về loài dế, hãy chỉ ra những điểm “có thật” như thế trong văn bản, đồng thời, phát hiện những chi tiết đã được nhà văn “nhân cách hoá”.

Gợi ý:

- Những điểm “có thật” ở loài dế mà tác giả miêu tả:

- Đòi càng mẫm bóng.
- Những cái vuốt ở chân, ở khoeo cứ cứng dần và nhọn hoắt.
- Người rung rinh một màu nâu bóng mỡ, soi gương được và rất ưa nhìn.
- Đầu to ra, nổi từng tảng rất bướng.
- Hai cái răng đen nhánh lúc nào cũng nhai ngoàm ngoạp.

Soan Bài học đường đời đầu tiên (Cánh Diều)

- Những chi tiết thực ấy được tác giả khéo léo nhân hóa, gắn với những hành động, cử chỉ, tính cách của con người như:

- Tên nhân vật được viết hoa như tên người, nhân hóa con vật như một con người
- Dế Mèn xưng tôi, có những hành động như người như: ăn uống điều độ, siêng tập thể dục, trịnh trọng, khoan thai, đi đứng oai vệ, cà khịa với tất cả bà con lối xóm
- Tính cách như con người: hống hách, kiêu căng, ngạo mạn,...

KIẾN THỨC NGỮ VĂN

1. Truyện đồng thoại: đề tài và chủ đề

- Truyện đồng thoại là loại truyện thường lấy loài vật làm nhân vật. Các con vật trong truyện đồng thoại được các nhà văn miêu tả, khắc họa như con người (gọi là nhân cách hoá).

- Đề tài là phạm vi cuộc sống được miêu tả trong văn bản. Ví dụ: Đề tài của truyện Sự tích Hồ Gươm là đánh giặc cứu nước.

- Chủ đề là vấn đề chính được thể hiện trong văn bản. Ví dụ: Chủ đề của truyện Sự tích Hồ Gươm là tinh thần yêu nước và khát vọng hoà bình của nhân dân ta.

2. Mở rộng chủ ngữ

Chủ ngữ là một trong hai thành phần chính của câu; chỉ sự vật, hiện tượng có hoạt động, trạng thái, đặc điểm nêu ở vị ngữ; trả lời cho các câu hỏi Ai?, Con gì?, Cái gì?. Chủ ngữ thường được biểu hiện bằng danh từ, đại từ. Câu có thể có một hoặc nhiều chủ ngữ.

Để phản ánh đầy đủ hiện thực khách quan và biểu thị tình cảm, thái độ của người viết (người nói), chủ ngữ là danh từ thường được mở rộng thành cụm danh từ, tức là cụm từ có danh từ làm thành tố chính (trung tâm) và một hay một số thành tố phụ.

SƠ ĐỒ MỞ RỘNG CHỦ NGỮ

~/~

Với toàn bộ tài liệu hướng dẫn soạn Bài học đường đời đầu tiên trang 4 Ngữ Văn 6 tập 2 sách Cánh Diều, hi vọng các em sẽ chuẩn bị bài học tốt nhất trước khi tới lớp. Chúc các em học tốt!